

ACC. N:R M. 13853: 1-10.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Löve Olsson, Alqutsboda*
Härad: *Uppvidinge* Berättare: *M. Stilda Johanson, "*
Socken: *Alqutsboda* Berättarens yrke: *huv. äg. - änka*
Uppteckningsår: *1951* Född år *1864* i *Alqutsboda*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Frieri och bröllop. s. 1-10.

LuF 71.

Frieri och bröllopFOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ungdomarna här i bygden kände
ju varandra sedan skolan, och de träffar-
des ju sedan på lekstugor och danser,
som brukade anordnas då och då. Men
varje lördagskväll på sommaren var det
dans, ofta bara på någon vig. Någon
gång uppläts en ^{stallkulle} stuga till dansen och
så fanns det ett par ödetorp, där man
brukade hålla till. Så nog träffades
ungdomarna alltid. Vid bröllopen var
det ju också alltid dans på lögen. Det
är klart att inte alla äldre tyckte om
att vi ungdomar gick tillsammans,
men de flesta ansåg nog att det hör-
de till.

Det ekonomiska spelade allt en

stor roll: fräldrarna måste ha unge-
fär lika stora gårdar, annars ansågs
det inte passande. Inte heller var
det bra att en brödsön eller brödsdatter
gifte sig med en som bara kom från
ett torp eller en backstuga, fast det
kunde ju ändå ibland, förstås, sä-
skilt när det var många systrar.
Men denna regel visste ju alla om,
så de sökte sig till sina likar och
var gifte sig de flesta av kärlek,
fast de samtidigt såg på det eco-
nomiska.

När ett par hade "kommit överens"
brukade de ge varandra mindre gåvor,
som kunde vara av olika slag. Fäst-
mannen slöjde ofta något redskap
av trä, en skäkteträ eller dylikt.

Vid giftermål höll man sig helst inom den egna byn, om den var stor nog eller någon av grannbyarna. Giftermål utom socknen var ovanliga, även om de kunde förekomma någon gång, då mest bland storbondefolk.

Föräldrarna måste alltid ge sitt samtycke till giftermålet. Det var de som bestämde, fast de i regel följde de ungas önskan, om giftermålet blev ansågs passande. Det kunde ju hända att föräldrarna gifte bort barnen mot deras vilja.

Frieries ordnades ofta genom någon böneman eller främedlare. För 75-80 år sedan fanns här i Algets boda en äktskaps främedlare, som kallades

4.
Karl Trarane. Något annat namn
hörde jag aldrig talas om, så vad kan
verkligen hette kan jag inte säga.
Han var känd både här och i socknar-
na omkring och levede inte slutande
på att ordna giftermål åt ungdomar.
Han tog upp sina bud på kyrka och hemma
före eller efter gudstjänsten. Jag har
hört talas om, att det hände att han
ibland var vid något bords kyrka före
gudstjänsten och sedan samma dag
kom till gudstjänstens slut i Visse
Härda (gudstjänsten var senare där)
och där utlämnade andra bud. Så nog
hade han gjort sig friljant av sitt
namn. Om han lyshades med att
ordna giftermål behövde han inte
bli latlös, utan belönades rikligen

både med pengar och annat, och i
många hem som han ordnat var
han sedan alltid en välkommen gäst.

Vid frimiet kom antingen fri-
aren själva eller böne mannen till
flickans frältrar, klädd i de bästa
kläderna. Det gick inte an att
komma fram med ärendet med-
dotterman, förstå alla visste vad
det var frågan om. Först skulle man
sitta både länge och väl och prata om
ditt och datt. Så bjöds det på kaka
och kaffe och brännvin och först där-
efter skulle hon fram med ärendet.
När hon hade fått ja slops det upp
en stor summa för friaren och kusin-
en, med vilken de beräknade an-
talet. Var det en böne man, som

skotte ficeriet, så hämtades ficeren, som vanligen inte var långt borta, utom stod och väntade en bit från gården och vil inte hade så riktigt.

Försteman till bröllop bjöd genom att någon från bröllopsgården gick omkring och muntligen bjöd gästerna. Han bjöd släkten och grannarna i roten och dessutom prästen och prästfrun. Även klockaren bjöds ofta när han hade spungit något extra på bröllopet. Som otydliga gäster brukade de av traktens ungdom komma som inte var bjudna. Det var sed att de skulle ropa ut brudparet, liksom man fortfarande gör här i socknen. Alla skrek så mycket de kunde: "Brudparet ut!" Då fick brudparet gå ut på terrassen och visa sig

under kurrarops. Samtidigt brukade
vården gå runt och bjuda på brännvin.
Han hade en flaska och ett glas, och ut
det drack alla efter varandra på stå-
ende fot. De objudna gästerna bruka-
de också objudna börskött vid kantzerna,
särskilt när brudparet var ute på trap-
pan. Därvid hände det ofta att flera
fönsterutor stötko med.

Vanligen samlades brudföljet vid
kyrkan, men jag har hört att man
tidigare samlades i bröllopsgården
innan man for till kyrkan. Brud-
rätt till kyrkan har jag bara sett en gång
som liten flicka. Det var ett bröllop
i Högaskog i norra delen av socknen,
dit det då inte fanns någon riktig
körväg. Hela brudföljet var då tillhört.

även bruden, som red på en vit häst.
I spetsen red två spelmän med fioler
och spelade brudmarscher.

Till bröllopet hade alla gästerna
förming. En ringst så när fullstän-
dig förming bestod av sockerkaka, ost-
kaka, sötost och, särskilt in på detta
skedet, kända jättebröd och kaka-
maller.

Vid ~~den~~ alla bröllop var det
dans, naturligen på logen, som gjorts
i ordning och dopats. Under prästen
(förbräups tid (kom dog på 80-talet) var
det sed, att prästen skulle öppna dör-
sen med bruden, varefter brudgum-
men bjöd upp prästfem. Men när
vi sedan fick en annan präst blev
detta bortlagt, ty den nye tyckte

ej om Idus.

Biologens måltiden började med att Karlarna bjöds på "rubbelskall" och kinnorna på kaffedopp. Sedan tog maten vid. Mellan varje rätt var det långa uppelåll för Idus och partande och lekar, så att det ofta röjde långt fram på morgonen innan efterrätten med tårter och ostbaker kom. Karlarna drack supor och åt till maten, även till efterrätten. Denna kallades "paukbak-sugar" och det tävlades om vem som kunde stå för flest sådana.

Sedan fortsatte man med efterbaks i ett par dagar, då särskilt folk från torp och backstugor var inbjudna. Denna hade var-

ligen ingen förning med sig.

Bruddmet för vauligen hem
till sitt på andra dagen. På en
del ställen kunde det då, att bru-
den gick runt i filusen för att
ta adjö av husdjuren.